

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА США

*Мельник Наталія Іванівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти,
Педагогічний інститут, Київський
університет імені Бориса Грінченка*

Анотація. У статті здійснено порівняльну характеристику підготовки вихователів в Україні та США. Проаналізовано особливості курсів, що пропонуються до вивчення у вітчизняному та американському університетах.

Ключові слова: фахова підготовка кадрів дошкільної освіти, професійна підготовка вихователів, педагогічна практика.

Постановка проблеми. Вимоги сьогодення потребують від керівників дошкільних установ, методистів та вихователів творчого підходу до організації освітньої діяльності, стимулюють до внесення у діяльність передових прогресивних ідей зарубіжного дошкільного виховання та освіти, запровадження нововведень, уміло поєднаних з освітніми традиціями минулого.

Аналіз досліджень та публікацій. Концепція педагогічної освіти України актуалізує сутнісний зміст педагогічної освіти, її діяльнісний характер, скерований передусім на оволодіння фахівцем практичними вміннями й навичками організації навчально-виховного процесу [3]. Як свідчать дослідження Т. Кошманової, Л. Пуховської, Н. Абашкіної, О. Глузмана, Г. Воронки, Т. Десятова, А. Каплуна, А. Парінова така ж тенденція спостерігається і у Сполучених Штатах. О. Кононко визначає основними із напрямів професійної діяльності вихователя у дошкільному навчальному закладі є такі: психологічний, педагогічний, організаційний, методичний, дидактичний, управління та контролю, підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів [2]. В. Ільїна наголошує: “назріла потреба проведення ефективних реформ у системі

Київський університет імені Бориса Грінченка
підготовки відповідних кадрів, а отже, і потреба вивчити передовий досвід
закордонних країн, щоб узяти найліпше й уникнути помилок” [1, с. 122].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Питання реформування системи професійної освіти вихователів і перехід на міжнародні стандарти підготовки фахівців набуває особливої актуальності в контексті інтеграції України у міжнародний освітній простір. Зокрема, вітчизняна система освіти сьогодні не може на належному рівні забезпечити навчальні заклади країни кваліфікованими кадрами в дошкільній галузі. У цьому контексті становить інтерес досвід американських колег з організації педагогічної освіти у найкращих національних закладах підготовки студентів-майбутніх вихователів, основні пріоритети якої скеровані на поєднання особистісного та діяльнісного підходів, що відображає тенденції сучасної підготовки вихователів в Україні.

Мета статті полягає у визначенні особливостей фахової підготовки вихователів у американських педагогічних університетах.

Постановка завдання. Завдання дослідження полягає у здійсненні порівняльної характеристики підготовки кадрів дошкільної освіти у США та Україні, а також, на основі порівняльного аналізу, визначення тих особливостей американського досвіду навчання вихователів, які заслуговують на увагу вітчизняних фахівців дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. У США фахівці з дошкільного виховання отримують загальну дворічну академічну підготовку, потім протягом двох-чотирьох років опановують дисципліни, які стосуються психічного і фізичного розвитку дитини. Випускники одержують ліцензійний сертифікат, високий бал якого дає змогу продовжити навчання ще протягом двох років у аспірантурі й здобути вчений ступінь магістра. Цілком реальне переведення найближчим часом підготовки вихователів дошкільних закладів на університетську базу [6]. Сьогодні у зв'язку із процесами інтеграції, технізації та інформатизації суспільства в дошкільній педагогіці США ведуться дискусії щодо професії вихователя. Американські науковці наголошують на тому, що лише компетентні

Київський університет імені Бориса Грінченка
вихователі здатні забезпечити якісну освіту дітей, тому підготовка педагогічних
кадрів належить до пріоритетних напрямів вищої освіти [5, с. 102].

Яскравим прикладом якісної підготовки вихователів є навчання студентів
в американському університеті Монтклеа. На прикладі цього університету та на
прикладі вітчизняного державного університету у м. Умань проаналізуємо
особливості фахової підготовки вихователів у США та Україні. Порівнюючи
дисципліни (Таблиця 1), які викладаються в Уманському державному
педагогічному університеті ім. Павла Тичини (Україна) [4] та Державному
університеті Монтклеа (США) [7], ми дійшли висновку, що студенти в
американському університеті отримують ґрунтовну теоретичну та практичну
підготовку.

Таблиця 1

Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини (Україна)	Державний університет Монтклеа (США)
<p>1. Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки Нормативна частина циклу Філософія, Історія України, Основи економічної теорії, Політологія, Релігієзнавство, Правознавство та основи Конституційного права, Культурологія, Етика та естетика, Логіка, Основи екології, Ділова українська мова, Іноземна мова, Фізичне виховання (12); Варіативна (вибіркова) частина циклу Дисципліни, що встановлює університет Українське народознавство Дисципліни за вибором студентів</p> <p>2. Цикл природничо-наукової та фундаментальної підготовки: Сучасні технічні засоби навчання, Нові інформаційні технології, Основи медичних знань, Педіатрія, Безпека життєдіяльності, Фізіологія (ВНД та вікова) з основами генетики, Основи валеології, Основи дефектології і логопедії, Сучасна українська мова, Практичний курс української мови (10) Варіативна (вибіркова) частина циклу Дисципліни, що встановлює університет Російська мова За вибором студентів</p> <p>3. Цикл професійно-орієнтованої підготовки Нормативна частина циклу Загальна педагогіка, Дошкільна педагогіка, Історія педагогіки, Основи педагогічної</p>	<p>1. Цикл гуманітарних, загально-розвиваючих дисциплін (та дисципліни за вибором): Біологія, Хімія, Іноземна мова, Танцювальне мистецтво, Сімейна педагогіка, Географія, Лінгвістика, Математика, Музика, Фізкультура, Фізика, Антропологія, Філософія, Економіка, Політологія, Наукові дослідження, Психологія, Соціологія (18).</p> <p>2. Цикл природничо-наукової та фундаментальної підготовки: Медицина, Інформатика, Художнє мистецтво, Англійська мова, Розвиток дитини, Розвиток дитини: теорія, Основи мови, Основи дошкільної та початкової освіти, Методи пошуку, Природа читання, Сім'я, громада школа: різноманітність, кутума, демократичний підхід, Мовний та літературний розвиток, Історія літератури та медіа, Сучасні технології та освіта, методика навчання читання та письма (14);</p> <p>3. Цикл курсів підготовки до практичної діяльності: Соціальні науки й мистецтво: реалізація демократичного підходу в початковій школі та дошкільних закладах, Технології інтегративного навчання у</p>

<p>майстерності, Вступ до спеціальності, Загальна психологія, Педагогічна психологія, Дитяча психологія, Етнопсихологія, Основи наукових досліджень, Теорія і методика фізичного виховання дітей, Теорія і методика розвитку рідного мовлення дітей, Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень, Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва образотворчою діяльністю дітей, Основи природознавства з методикою, Теорія і методика музичного виховання дітей, Теорія та технологія валеологічної освіти дошкільників, Методика ознайомлення дітей з суспільним довкіллям, Методика проведення занять з народознавства, Методика навчання української мови в ДНЗ з російськомовним режимом, Теорія і методика співпраці ДНЗ з родиною, Література для дітей дошкільного віку, Література іноземної мови для дітей дошкільного віку, Культура мовлення та виразне читання, Художня праця, Основи корекційної педагогіки, Декоративне мистецтво та основи дизайну (27);</p> <p>Варіативна (вибіркова) частина циклу Дисципліни, що встановлює навчальний заклад</p> <p>Вікова психологія Педагогіка раннього віку Навчання і виховання в різновікових групах.</p>	<p>початковій школі та дошкільних закладах; Співпраця з родинами (3);</p> <p>4. Цикл курсів з професійної діяльності та педагогічна практика включають:</p> <p>Курікулум дошкільної освіти (+інклюзивне навчання), Педагогічна практика в закладах дошкільної та початкової освіти, Включна педагогічна практика в дошкільних закладах та початкових класах та групах, Практика педагогічного викладання в університеті.</p>
---	---

Порівнюючи дисципліни першої групи в двох університетах, ми виявили, що в Уманському державному педагогічному університеті ім. Павла Тичини (Україна) дисципліни у *“Циклі гуманітарної та соціально-економічної підготовки”* є обов’язковими для вивчення, тоді як в Державному університеті Монтклеа (США) ці дисципліни входять як до обов’язкових предметів та і пропонуються на вибір, що пов’язано із спеціальністю. Так, наприклад студент, який обрав спеціальність вихователя дошкільного закладу, може не прогоготи курс з дисциплін *“Математика”*, *“Фізика”*, *“Хімія”*, на відміну від студента, який обрав фах вчителя початкових класів. Окрім того, в Уманському державному педагогічному університеті ім. Павла Тичини студенти опановують на п’ять дисциплін менше ніж студенти в Державному університеті Монтклеа, хоча є і додатковий курс *“Українське народознавство”*. Щодо другої групи предметів, то тут теж є суттєва різниця, яка полягає в тому, що відсоток теоретичних курсів *“Циклу природничо-наукової та фундаментальної підготовки”* в українському

Київський університет імені Бориса Грінченка
університеті більший, ніж в американському. В університеті Монтклеа Курсів цього циклу на чотири більше, ніж в Уманському університеті, проте в українському закладі пропонуються додатковий курс “Російська мова”.

Третя підгрупа дисциплін у американському університеті розділена на три великих підгрупи: “Соціальні науки й мистецтво: реалізація демократичного підходу в початковій школі та дошкільних закладах”, який включає вивчення географії, соціології, антропології, археології, історію мистецтва, соціальні науки, літературу тощо; “Технології інтегративного навчання у початковій школі та дошкільних закладах” забезпечують методичну підготовку педагогів через вивчення теорію організації освітнього процесу, методики практичної реалізації навчально-виховного процесу, методику діагностики та оцінювання успішності проекту (розвитку дітей, освітнього процесу), методику інтегративного підходу в дошкільній освіті, в ході курсу акцент робиться на практичній діяльності студентів та проведення якомога більшої кількості тренінгів; курс “Співпраця з родинами” передбачає вивчення теорії і практики співпраці з сім’єю. Аналізуючи дисципліни, що викладаються в Уманському університеті, відмічаємо, що *“Цикл професійно-орієнтованої підготовки”* більш конкретизований, містить 27 навчальних дисциплін (плюс три пропонуються університетом як додаткові) та спрямований на методично-практичну підготовку майбутніх вихователів. Цикл дисциплін покликаний готувати студентів до педагогічної практики в дошкільних закладах освіти.

В американському університеті підготовка до педагогічної практики виділена в окрему групу дисциплін *“Цикл курсів з професійної діяльності та педагогічна практика включають”*, що розподіляються за такими напрямками: курікулум дошкільної освіти (+інклюзивне навчання) – курс занять покликаний навчити студентів планувати зміст навчально-виховної діяльності в дошкільній установі; педагогічна практика в закладах дошкільної і початкової освіти (пасивна практика) та включна педагогічна практика в дошкільних закладах та початкових класах та групах (активна практика) – курс дисциплін, які забезпечують спочатку отримання інформації про специфіку педагогічної

Київський університет імені Бориса Грінченка
практики та безпосереднє її проходження. Позитивним є те, що під час проходження практики проводяться заняття, метою яких є навчання студентів аналізу своєї діяльності та підготовка їх до складання портфоліо, що здається по завершенні педагогічної практики. Цікавим для вивчення є курс “Практика педагогічного викладання в університеті”, який полягає в тому, що студенти випускних груп протягом одного двох семестрів викладають курси педагогічних дисциплін для студентів перших та других курсів. Викладання забезпечує глибоку теоретичну підготовку студентів (для проведення лекцій чи практичних занять необхідна як теоретична підготовка (написання лекцій) так і методична (опрацювання методичної літератури, розробка практичних видів роботи на заняттях)).

Аналіз навчальних планів Уманського педагогічного та державного університету Монтклеа, свідчить також про відмінності у кількості годин відведених на аудиторні заняття та самостійну роботу студентів. Так, в українському університеті на аудиторну роботу відводиться – 1700 годин, на самостійну – 1322 годин. Результати досліджень свідчать, що в американському університеті на аудиторні заняття у навчальному плані передбачено значно меншу кількість годин, ніж в українському (1083 проти 1700), а на самостійну роботу – значно більша їх кількість (2889 годин проти 1322 год.).

А університеті Монтклеа студенти проходять 75-78 форм контролю (заліків, курсових робіт, проектів), а в Уманському державному університеті – 75 форм контролю (іспити, заліки, курсові роботи). Значну увагу приділяється педагогічній практиці студентів: в українському університеті на педагогічну практику відводиться 756 годин, тоді як в американському – 1021 година.

Порівняльний аналіз змісту навчальних планів українського та американського університетів свідчить що, не зважаючи на відмінності, які існують у них, підготовка фахівців у сфері дошкільної освіти у вищих навчальних закладах України та США досить ефективна і здійснюється у двох напрямках: шляхом удосконалення і оновлення навчального процесу відповідно до потреб сучасного суспільства та введення більшої кількості

Київський університет імені Бориса Грінченка
предметів професійного спрямування. Досвід США, в цьому аспекті має бути трансформовано таким чином, щоб засвоїти найбільш доцільні її надбання і разом з тим зберегти рівновагу між високоякісною вищою педагогічною освітою та поміркованими матеріальними витратами на неї.

Висновки. Наше дослідження показало, що в США та Україні спостерігається тенденція до: регламентування курсів навчальних програм в університетах, збільшення термін навчання, збільшення термін педагогічної практики; висуваються вимоги до компетентності вихователів, батьками здійснюється зовнішнє незалежне оцінювання роботи вихователів, проводиться акредитація дошкільних установ та сертифікація педагогічних кадрів.

Отже, на увагу вітчизняних фахівців дошкільної освіти заслуговують такі особливості американської підготовки вихователів, як:

1). Збільшення кількості навчального часу на професійні дисципліни. Кількість годин на екологічні дисципліни в університетах США, значно перевищує кількість годин, що передбачені навчальними планами університетів України (4058 годин у Великій Британії проти 3834 годин в Україні);

2). Збільшення кількості предметів, пов'язаних з професійною підготовкою. На нашу думку, було б доцільно ввести до навчальних планів за такі курси “Соціальні науки й мистецтво: реалізація демократичного підходу в початковій школі та дошкільних закладах”, “Технології інтегративного навчання у початковій школі та дошкільних закладах”, “Курікулум дошкільної освіти (+інклюзивне навчання)”, “Практика педагогічного викладання в університеті”;

3). Професійне спрямування всіх екологічних курсів, які викладаються чи будуть викладатися у ВНЗ України, щоб вони максимально спрямовували підготовку майбутніх вихователів до навчання та виховання дітей дошкільного віку. При цьому у змісті при підготовці вихователя будуть відображатися теоретичний аспект, але й безпосередній досвід;

4). Збільшення терміну практики студентів педагогічних вузів в дошкільних закладах, що забезпечує високу якість надання освітніх послуг в сфері дошкільної освіти.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведений аналіз не повністю розкриває особливості професійної підготовки вихователів у США. Важливим аспектом у цьому питанні є стандарти професійної підготовки вихователів у Америці, що становить перспективу подальших досліджень у цьому напрямі.

Література.

1. Ільїна В. Ю. Порівняльний аналіз окремих аспектів екологічної й бізнес-освіти у США та Україні // Педагогіка та психологія.– №2.– 2008.– К. : Педагогічна преса.– С. 121–129.
2. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посіб. / Наук. ред. О.Л.Кононко. – К.: Ред. Журн. „Дошкільне виховання”, 2003. – 243 с.
3. Концепція педагогічної освіти. Схвалено колегією Міністерства освіти України 23 грудня 1998 року, протокол №17/1-5. - Міністерство освіти України. Інститут змісту і методів навчання Міносвіти України. Інститут педагогіки і психології АПН України. Київ, 1998. - 20 с.
4. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН Галузь знань 0101. Педагогічна освіта. Напрямок підготовки 6.010101 Дошкільна освіта. – Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини. Факультет дошкільної освіти. – 2008-2009 н. р.
5. Barnett W. S. Better teachers, better preschools: Student achievement linked to teacher qualifications // *Preschool Policy Matters*. – № 2, 2003 – P. 102-131).
6. Child Day Care Services. –U.S. Bureau of Labor Statistics | Office of Occupational Statistics and Employment Projections, 2009. – []:<http://www.bls.gov/oco/cg/cgs032.htm#employ>.
7. Family and Child Studies. Academic Programs: Undergraduate Families, Children, and School Settings Concentration with Teacher Certification in Early

Київський університет імені Бориса Грінченка
Childhood (Preschool-Grade 3 and 5). – [Електронний ресурс]:
<http://cehs.montclair.edu/academic/fcs/programs/p3.shtml>

Мельник Н. И. Сравнительный анализ профессиональной подготовки кадров дошкольного образования в Украине и США

Аннотация. В статье приведена сравнительная характеристика подготовки воспитателей в Украине и США. Проанализировано особенности курсов, которые предлагаются для изучения в отечественном и американском университетах.

Ключевые слова: профессиональная подготовка кадров дошкольного образования, профессиональная подготовка воспитателей, педагогическая практика.

Melnyk N. Comparative analyse of pre-school staff professional preparation in Ukraine and USA

Annotation. The problem of pre-school staff professional preparation in Ukraine and USA is made in the article. The main peculiarities of professional courses, proposed by Ukrainian and American universities are distinguished in the issue.

Key words: pre-school staff professional preparation, professional preparation of pre-school teachers, pedagogical practice.